

Arboga kommun
arboga.kommun@arboga.se

Rektorn vid Brattbergsskolan
elionor.pettersson@arboga.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn av Brattbergsskolan
i Arboga kommun

Tillsyn i Brattbergsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Arboga kommun under Våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Brattbergsskolan besöktes av Skolinspektionen den 28 och 29 januari 2014.

Fakta om skolenheten

Brattbergsskolan är en kommunal skola i Arboga kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass samt grundskola årskurserna 1-4. Vid tidpunkten för tillsynen hade Brattbergsskolan 185 elever. Av dessa går 34 elever i förskoleklass och 151 elever i grundskolan. Skolans ledning består av en rektor som tillsammans med skolans tre arbetslagsledare utgör skolans ledningsgrupp. Personalen är indelad i två pedagogiska arbetslag och ett resursarbetslag.

Kunskapsresultat

Enligt Skolverkets nationella statistik för ämnesproven för årskurs 3 i matematik uppnådde alla elever på skolan kravnivån på samtliga delprov under läsåret 2012/13. Motsvarande värde för riket var 68 procent. Enligt skolans uppgifter nådde 98 procent av dessa elever de nationella målen i ämnet vid läsårets slut.

På ämnesproven i svenska uppnådde enligt Skolverkets nationella statistik näst intill alla elever i årskurs 3 kravnivån på samtliga delprov under läsåret 2012/13. Motsvarande värde för riket var 78 procent. Enligt skolans uppgifter nådde 95 procent av dessa elever de nationella målen i ämnet vid läsårets slut.

Resultaten på de nationella proven under 2012/13 var betydligt högre än motsvarande resultat året innan.

Helhetsbedömning

Skolinspektionens samlade bedömning är att Brattbergsskolan har vissa områden som behöver förbättras.

Brattbergsskolan brister i att ge samtliga elever det särskilda stöd som en utredning har visat att de behöver. Vidare uppvisar Brattbergsskolan brister i att erbjuda studiehandledning på modersmål till samtliga elever som behöver det. Skolan behöver även se till att på ett strukturerat sätt integrera elevhälsans olika delar i utredningar av elevers behov av särskilt stöd.

Brattbergsskolans rektor behöver utifrån sin roll som ansvarig pedagogisk ledare fatta självständiga beslut kring skolans inre organisation. I rektorns ansvar ligger bland annat att fatta beslut kring schemaläggning och resursfördelning. Brattbergsskolan behöver öka studieron och se till att elevhälsoteamet i högre grad arbetar med ett förebyggande elevhälsoarbete på skolan. Vidare behöver

Brattbergsskolan se till att samtliga elever har möjlighet till samtal med kurator. Slutligen saknar skolan personal som ansvarar för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på de brister som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse och uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Arboga kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 30 maj 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet trygghet och studiero.

- Se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering

I skollagen anges att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

I samband med Skolinspektionens intervjuer med elever på Brattbergsskolan framkommer att det ibland inte är studiero på lektionerna. Eleverna uttrycker det som att det kan vara pratigt och de därför har svårt att koncentrera sig. Samma bild framkommer i svaren på Skolinspektionens enkäter till lärare och vårdnadshavare. Lärarna ger i sina enkätsvar uttryck för att en stor del av deras undervisningstid går åt till att upprätthålla ordning i klassrummet. Vårdnadshavarnas enkätsvar visar att en betydande andel anser att deras barn mer eller mindre har svårt att arbeta i klassrummet för att det är så hög ljudvolym. Rektorn berättar i intervju att hon känner till att eleverna är missnöjda med studieron. Elevhälsan bekräftar i intervju problematiken och tillägger att problemet till viss del beror på att lokalerna är lyhörda och dåligt anpassade för det nuvarande elevantalet.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister vad avser arbetet med att tillförsäkra eleverna studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristen.

Författning

1 kap 11 §, 5 kap 3 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande

Särskilt stöd**Bedömning**

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver.
- Se till att skolan ger studiehundledning på modersmålet till elever som har behov av det.
- Se till att samråd med elevhälsan sker vid utredningar om det inte är uppenbart obehövt.

Motivering**Ge elever särskilt stöd**

I skollagen anges att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

I samband med Skolinspektionens intervjuer med rektor, lärare och personal ur elevhälsan framkommer att det finns elever vid Brattbergsskolan som inte får det särskilda stöd som en utredning har visat att de behöver. Vid intervjuerna framkommer att stora delar av förutsättningar för och organisationen kring det särskilda stödet styrs av huvudmannen. Det beskrivs att det inom kommunen finns ett antal centralt anställda resurspersoner som skolan inför varje termin, utifrån sina egna bedömningar kring elevernas behov av särskilt stöd, får ansöka om. När samtliga ansökningar från kommunens skolor har kommit in prioriterar och fördelar huvudmannen resurspersonerna över skolorna. Skolans tilldelade resurspersoner får sedan fritt disponeras av rektorn inom den egna verksamheten. Enligt Skolinspektionens intervju med personal i elevhälsan ansökte Brattbergsskolan förra terminen om resurser som hjälp för att kunna erbjuda särskilt stöd till 17 elever. För Brattbergsskolans del innebär detta att de inför det kommande halvåret erhöll en resursförstärkning med två lärare utan specialpedagogisk utbildning. Dessa två extra resurspersoner förväntas sedan att tillsammans med skolans specialpedagog tillgodose samtliga elevers behov av särskilt stöd. Enligt elevhälsan finns det några elever som är i stort behov av dessa resurser vilket leder till att resten av de elever i behov av särskilt stöd inte får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver. Lärarna bekräftar att en av anledningarna till att eleverna inte får det särskilda stöd de behöver är att en betydande del av stödresurserna går åt till att jobba med utåtge-

rande elever. Lärarna berättar dessutom att resurspersonal som normalt är tillsatta för att jobba med elever i behov av särskilt stöd, under olika omständigheter kan tvingas lämna sin planerade stödroll och utifrån akuta behov under längre perioder gå in och jobba med andra enskilda elever. Enligt lärarna får detta till följd att det särskilda stödet brister för de elever som normalt sett skulle fått stöd av den stödresursen. Enligt rektorn innebär detta att eleverna på Brattbergsskolan inte får särskilt stöd i den omfattning som utredningen har visat att de behöver. Rektorn tillägger att en stor del av problematiken kring att få arbetet med särskilt stöd att fungera är kopplat till kommunens centrala behovsprövning och att rektorn utifrån kommunalt beslutade ramtider inom vilka skolarbete ska bedrivas inte riktigt kan disponera personalen fritt. Elevhälsan bekräftar att det finns en problematik knuten till den centrala fördelningsstrukturen och att resurserna för särskilt stöd mer anpassas utifrån fasta ekonomiska förutsättningar än utifrån elevernas behov av särskilt stöd.

Skolinspektionens bedömning är att skolan brister i att ge eleverna det särskilda stöd som en utredning har visat att de behöver. Skolinspektionen finner anledning att påpeka att elevers rätt till särskilt stöd inte ska vara avhängigt av vilken organisation huvudmannen har för särskilt stöd.

Studiehandledning på modersmålet

Skollagen anger att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt Skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket istället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.

Vid Skolinspektionens intervjuer med rektorn, personal ur elevhälsan och lärare framkommer att studiehandledning på modersmål inte ges samtliga elever som är i behov av det. Rektorn berättar att den personal som tillhandahåller studiehandling på modersmål är organiserade centralt inom kommunen och att studiehandledning endast ges om sådan personal finns att tillgå. Rektorn tillägger att det ofta saknas lärare och resurser. Rektorn säger sig ha lyckats ordna studiehandledning för de senast anlända eleverna men inte åt alla elever som är i behov av det.

Skolinspektionens bedömning är att skolan brister i att ge studiehandledning på modersmål till elever som är i behov av sådant särskilt stöd.

Samråd med elevhälsan

I skollagen anges att utredningen rörande en elevs behov av särskilt stöd ska ske i samråd med elevhälsan om detta inte är uppenbart obehövligt.

Brattbergsskolans elevhälsa består av rektor, specialpedagog, kurator och skol-sköterska. I samband med Skolinspektionens intervjuer med rektorn, personal ur elevhälsan och lärare framkommer att utredningar kring behov av särskilt stöd inte alltid sker i samråd med den kompetens i elevhälsan som skulle behövas. Enligt samtliga intervjuer är det lärare som, i varierad utsträckning, i samråd med specialpedagogen genomför utredningar och upprättar åtgärdsprogram som rektorn sedan beslutar om. Rektor är medveten om att det finns behov av att höja utredningarnas kvalitet och har haft funderingar på att integrera elevhälsan som grupp i utredningsfasen men har inte lyckats få till detta än.

Skolinspektionens bedömning är att det finns brister i det samråd som ska ske med elevhälsan då utredningar om behov av särskilt stöd görs.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

3 kap. 8-10 §§ skollagen, 5 kap. 4 § skolförordningen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

- Se till att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och i övrigt fattar de beslut som följer av författningarna.

Motivering

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar.

Enligt förarbetena till skollagen (Prop. 2009/10:165 sid. 648) avser rektorns lednings- och samordningsansvar generella frågor, till exempel om den övergripande organisationen av det pedagogiska arbetet, arbetet med elever i behov av särskilt stöd, skolans kontakter med arbetslivet samt kompetensutveckling

av personalen. Av förarbetena framgår vidare att bestämmelsen om att rektor beslutar om sin enhets inre organisation ska ses mot bakgrund av att det i rektorns ansvar att fungera som ledare och samordnare av det pedagogiska arbetet även ingår att fatta de beslut som ett sådant ansvar kräver. Besluten kan röra exempelvis personalens ansvarsområden, schemaläggning eller elevernas fördelning på klasser eller grupper.

Vid Skolinspektionens intervjuer med rektorn och lärare framkommer att de anser att rektorn har begränsade möjligheter att fatta beslut om sin egen verksamhet och organisation. Rektorn och lärare berättar att det inom kommunen finns beslut om givna ramtider, inom vilka skolverksamheten ska bedrivas. Beslutet medför, enligt rektorn och lärare, en betydande begränsning i hur rektorn kan organisera sin egen verksamhet med avseende på schemaläggning och organisation av lärare och fritidspersonal. Rektorn beskriver att hon till exempel skulle vilja ha möjlighet att släppa hem elever i förskoleklassen och årskurs 1-2 tidigare för att på så sätt frigöra lärare till att jobba med mindre grupper i de äldre årskurserna. Att för vissa elever kunna avsluta skoldagen tidigare skulle enligt rektorn kunna vara ett viktigt steg mot att höja måluppfyllelsen i de äldre årskurserna och även stärka tryggheten och studieron bland de yngre eleverna som i nuläget är väldigt trötta av de långa skoldagarna. Kortare skoldagar skulle dessutom, enligt rektorn, vara ett steg mot att höja kvaliteten på fritidshemmet som då skulle få mer tid och utrymme att utveckla en kvalitativ eftermiddagsverksamhet.

Rektorn berättar vidare att kommunens resursfördelningssystem påverkar hur skolan behöver organisera idrottsundervisningen i de yngre åldrarna samt hur man på skolan kan jobba med mindre grupper och tvålärarsystem. I kommunens resursfördelningssystem är undervisningen i idrott för de yngre åldrarna kopplade till personella resurser tillhörande fritidshemmet. Detta medför, enligt rektorn, att idrottsbehörig fritidspersonal förväntas bedriva idrottsundervisningen för de yngre åldrarna och att rektorn begränsas i sin möjlighet att organisera skolans idrottsundervisning och fritidshem. Rektorn tillägger att det får kvalitativa konsekvenser för fritidshemmet eftersom resurser som är avsatta för fritidshemmet försvinner in i skolverksamheten.

Skolinspektionens bedömning är att rektorn begränsas i sin möjlighet att självständigt kunna fatta beslut om centrala delar av sin enhets inre organisation. Tillsynen visar att rektorn utifrån kommunens centralt beslutade skoltider saknar frihet att utifrån sitt uppdrag schemalägga verksamheten på ett sätt som rektorn önskar. Vidare saknar rektorn möjligheten att som ledare och samordnare av det pedagogiska arbetet fritt besluta kring delar av personalens ansvarsområden. Undervisningen i idrott för de yngre åldrarna ska till exempel, enligt huvudmannens beslut, bedrivas av personal kopplad till fritidshemmet.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i rektorns möjlighet att strukturera, leda och organisera utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 § och 10 § första stycket skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Arboga kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att eleverna och de som avser att påbörja utbildning har tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.
- Se till att elevhälsan arbetar förebyggande.
- Se till att samtliga elever har tillgång till kurator.

Motivering

Studie- och yrkesvägledning

I skollagen anges att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Skolinspektionens utredning visar att det inte finns någon personal som ansvarar för studie- och yrkesvägledningen. Enligt uppgifter från rektorn finns det heller inte någon lärare på skolan som har ett särskilt tilldelat ansvar för att tillgodose elevernas tillgång till studie- och yrkesvägledning.

Elevhälsans förebyggande arbete

Skollagen anger att det ska finnas elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

Enligt förarbetena till skollagen (Prop. 2009/10:165 sid. 656 ff) ska elevhälsans förebyggande arbete bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa.

Elevhälsoteamet på Brattbergsskolan består av rektorn, en heltidsanställd specialpedagog, en skolsköterska som befinner sig på skolan en dag i veckan samt

en kurator som finns på skolan en förmiddag i veckan. Skolsköterskan och kurator är inte anställda av rektorn och ramarna för deras arbete sätts enligt rektorns beskrivning på huvudmannanivå.

Vid Skolinspektionens intervju med rektorn och personal ur elevhälsan framkommer att man inte uppfyller författningarnas krav på att elevhälsan ska arbeta förebyggande. Skolsköterskan bedriver enligt rektorn en form av förebyggande arbete inom ramen för sina ordinära arbetsuppgifter men något gemensamt förebyggande arbete där kuratorn och specialpedagog även funnits inkluderade har inte kommit till stånd. Till viss del beror detta enligt rektorn på att kuratorn varit borta under hösten men också på att besöken på skolan varit oregelbundna och korta. Personal ur elevhälsan bekräftar i sin intervju att de inte lyckats få till ett förebyggande arbete och säger att det mesta av arbetet handlar om "brandkårsutryckningar". En del av problematiken beror enligt elevhälsopersonalen på att de har ett brett kommunalt ansvar och lite tid för arbete på Brattbergsskolan. Elevhälsopersonalen lyfter i sammanhanget att behovet av ett förebyggande arbete har ökat eftersom klimatet på skolan på senare tid har hårdnat.

Skolinspektionens bedömning är att elevhälsan brister i att arbeta förebyggande.

Tillgång till kurator

Skollagen anger att elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

I intervju med personal ur elevhälsan och rektorn framkommer att elevhälsan vid Brattbergsskolan F-4 inte kan säkerställa att samtliga elever som är under 12 år vid behov har möjlighet till samtal med kurator. Vid Brattbergsskolan F-4 finns ett elevhälsoteam där även kurator ingår men denne har endast samtal med elever under 12 år efter vårdnadshavarnas medgivande, vilket inte kan krävas enligt författningarna.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i elevhälsans förebyggande arbete, arbetet med att ge vägledning inför utbildning och yrkesval samt elevernas tillgång till kurator. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 25 och 29 §§ skollagen, Lgr 11 2.6 Övergripande mål och riktlinjer, Skolan och omvärlden

På Skolinspektionens vägnar

Sara Rising
Beslutsfattare/Utreddare

Johan Arvidsson
Föredragande/Utreddare

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.